

Novella

A korrallal megnövekednek a távolságok, s amire azelőtt gondolkozás nélkül szántad el magadat, hatvanötön túl már fanyalogva vállalod vagy inkább teljesen lemondasz róla, és otthon maradsz. Hiába, a közel messze lett, csontpókos gyalogparipáid már nehezen indulnak vagy egészen megmakacsolják magukat, úgyhogy le kell mondanod a barát vagy jóismerős tervezett látogatásáról, s egyre ritkábban találkozatsz azokkal, akik egyhangú, végtelen szürke folyóhoz hasonló magányodba, mely fölött vigasztalan novemberi felhők borongnak, változatosságot, színt, örömet, enyhülést kevertek, az élet jóizeit adva vissza s egyidőre elfelejtve, hogy a szürke folyó elvesző távolában kopasz jegenyék csúcsain az Enyészet élescsőrű fekete madarai gunnyasztanak, várva, hogy néked is beteljesítsék már születésedben kiszabott végedet.

Igy volt Lénárd is Várkonyival, az öreg fogorvossal. Mert elmult majd egy éve, s ezalatt alig ha ötször találkozott vele, akkor is az utcán, menetközben — sietve vetve oda néhány megszokott szót — inkább az udvariasság avult, színtelen szótárából, mint mélyebb érdeklődésből, amit Lénárd maga se tartott helyénvalónak. Annál is inkább, mert azelőtt gyakrabban találkoztak, s egy-egy napsugaras vasárnapdélután órákig is eltársalogtak, élvezetesen, mint két művelt, sokatolvasott, gazdagtapasztalatú ember, aki mindről maga igyekszik tárgyilagosan véleményt alkotni.

Kettőjük kapcsolatát valójában egy megbeszélt fogcsináltatás lazította meg. Lénárd utólag ugyanis belátta, hogy ezzel egy nehezen törleszthető adósságba keveri magát.

Egy barátja is lebeszélte.

— Mi szükséged van ily pénzkidobásra, mikor a betegségyelző fiatal orvosa ingyen is megcsinálja.

— De ha nem bízom benne — válaszolta. — Nem szeretem a futószalagos kezelést.

— Benne megbízatsz, kifogástalanul dolgozik. S nem futószalagos. Annál kényelmesebb. — Különben is mit kezelteted magadat egy kiöregedett orvossal, akinek szeme és keze már nem biztos, mikor itt van ez a teljesen új módszerrel és röntgennel dolgozó fiatalember.

— S cserben hagyjam Várkonyit, aki éveken át lelkiismeretesen kezelte fogaimat, mert öreg, — őt, aki közel áll hozzám, s aki rá van szorulva erre a keresetre, mert hetvenkétéves korában, fájós lábaival, nem dolgoznék? — Nem, ezt nem tartom becsületes dolognak.

De végül mégis beadta derekát, belátta, hogy szükös anyagi helyzetében nem verheti magát adósságba.

De hogy adja ezt Várkonyi tudtára, anélkül, hogy az öregembernek fájdalmas csalódást ne okozna? Mivel enyhíthetné hűtlenségét, elpártolását? Arra hivatkozzék talán, hogy a fogcsináltatásra nem futja jövedelméből? Hiszent ezt azelőtt is tudhatta! — Nem, a kimagyarázkodást kellemetlennek találta. Ezért úgy határozott, hogy legjobban, ha egyideig nem megy hozzá, s így adja hallgatólag tudomására, hogy közben elállt eredeti szándékától, ami ugyan nem éppen kifogástalan elintézés, de még mindig jobb, mintha személyesen adná elő mentegetődzését. Annál is inkább, mert tudta, hogy Várkonyinak fáj a régi klienseinek kimaradása és elvesztése. Egy alkalommal maga hozta szóba: „Elmentek a fiatalhoz”. A fiatalhoz, tőle, a kiöregedettől, — gondolta. Hát minek keserítse ő is? Később majd újra rendbejön köztük a régi jóviszony — biztatta magát — s akkor ismét össze fognak járni.

Azonban nem így történt. Lénárd azóta kerülte a vele való találkozást. Nem tudta magát túltenni azon, hogy akkor szó nélkül otthagya. Nem, Várkonyi ezt nem érdemelte meg tőle. Ő, aki egy ízben oly bizalommal tárulkozott ki előtte.

Később pedig, mikor beköszöntöttek a rosszidők, azért nem kereste föl. Másokat is csak muszájból. Mert ő is elérte a kort, mikor a közel is messze van. Talán ezért gondolt néha több részvétellel és sajnálkozással Várkonyira. És mégis halogatta a látogatást. Pedig a közelítő újév már lázasan takarította útjából az ó-esztendő utolsó omladékait. Ekkor belátta, hogy tovább nem várhat. Akármennyire is marasztalja a megszokott kényelem, az otthon. Nem, öreg cimboráját mégsem hagyhatja cserben. Vissza kell neki adni hitét, amit megingatott. Hitét a barátságban, az együttérzésben. Ki tudja, marad-e később még rá idő? Igen, még a délután fölkeresi. Hiába ellenkeznek, makrancoskodnak ellustult, csontpókos gyalogparipái a

majd egy óras úttól, a sártól, a szétspriccelő latyaktól, a korai besötétedéstől. Legfeljebb hamarabb indul.

Három előtt oda is ért. Mielőtt benyitott a takaros, játékskatulyaszerű, csöppudvaros házba, megnézte, vajjon füstöl-e a kémény, vár-e valakit a gazda? Megnyugodva látta, hogy füstöl. Viszont elszontyolította, hogy a páciensajtó zárva. Biztosan gyéren látogatják — gondolta.

Hátrakerült a csöpp előszobabejáróhoz, s néhány pillanat mulva szembenállottak egymással a meghitt, meleg, otthonos rendelőben, ahol minden a helyén állt és kifogástalanul tisztán.

Várkonyi megszokott fehér köpenyében, nehézkes járással, to-pogott eléje.

— Isten hozta! — nyujtotta felé kezét, és csöppet hunyorgó, kérdő tekintetével fölneztet reá, mert félfejjel alacsonyabb volt.

Lénárd rebbenés nélkül nézett vissza széles, zacskós, rózsaszínű arcába.

— Rég nem láttam — kezdte Várkonyi fáradt, színtelen hangján, s egy szóval sem említette, hogy azóta.

— Régen — válaszolta Lénárd, s ő se érintette a kellemetlen témát. — Egész nyáron el voltam foglalva — mondta, és néhány könnyedén odavetett szóval előadta, hogy mivel. De mindjárt utána áttért a kérdezősködéésre.

— S a lába hogy van? Még mindig fáj?

— Igen, különösen dél felé — húzta végig Várkonyi kezét fá-jós lábszárán, mikor letelepedtek. — Hiába, a kor... Az embernek már nem lehet magát büntetés nélkül strapálni — mondta fáradt, fátyolos hangján, s homlokára tolt szemüvege alatt siváran nézett kifelé a csipkefüggönyös ablakon a latyakos utcára.

— Persze, a pacientura! — Egész délelőtt állni, és ide-oda jár-kálni...

— Pacientura? — nézett rá, fejét fölkapva, megütközéssel Vár-konyi. — Az a néhány ember, aki időnként benyit... S itt legyin-tett a kezével. — De azért mégis talpon kell lenni.

— Délután persze már nem is fogad?

— Ugyan kit? — fordult ismét megütközéssel Lénárd felé. — Az embereknek nincs pénzük, meg ott a betegsegélyző orvosa. Az semmiből se kerül. Kivéve, ha valaki arannyal kívánja teletönni a száját. De ott azt is olcsóbban kapják. Hát akkor minek jöjjenek hozzám? — Hozzám, a kiöregedett doktorhoz, akinek még röntgen-gépe sincs — mondta szemrehányóan. — Amikor még régi páciens-eim is sorra kimaradnak, ugyan mit várhatok még?

Elhallgatott.

Lénárd se tudott mit válaszolni. Különösen vigasztalót.

— És ön — szólalt meg később Várkonyi — még mindig nincs nyugdíjban?

— De. Végre megkaptam a végzést. Kissé elhúzódott diplomám lefordítása és hitelesítése miatt. Mert az eredetit nem akartam otthagyni. Mondta is a feleségem: „Minek dobsz ki ennyi pénzt? Mikor kell még neked egyszer az eredeti? Soha! Ami nekünk még hátravan. Egészen nyugodtan otthagyhattad volna.

— Igaza volt a feleségének.

— Igaza, de ha az ember ragaszkodik ócska papirjaihoz.

— Sok haszontalan ócskasághoz ragaszkodunk. De most legalább már nem köti semmi...

— Dehogynem: a nyugdíjgyesület.

— Hát oda minek íratkozott be?

— Hogy legyen egy hely, ahol törődnek az ember ügyes-bajos dolgaival. Pl. ha meghal, a temetkezési segély előteremtésével. Mert ugy-e, most már arra is gondolni kell, — mondta Lénárd fanyar mosollyal. — Különben ki takarítaná el az ember haszontalan földi maradványait tisztességgel? — Még most is nevetnem kell, ha arra gondolok, hogy a régi tagok minő kitörő örömmel fogadtak az egyesületben, mikor beléptem. Nem győzték a kezemet szorongatni. — „Csakhogy maga is itt van!” — mondogatták. — „Már vártuk” — Számontartottak attól a pillanattól, mikor aláírák nyugdíjaztatási végzésemet. Mit tagadjam, meghatott nyugdíjastársaim szolidaritásának ez a viharos megnyilatkozása. Erre igazán nem számítottam. — „Ez itt, kérem, a nyugdíjgyesület, ez meg a temetkezési” — figyelmeztetett jóindulatúan egy tarkóig kopasz, sárgabajszú ember. Egy másik meg így mutatta be a szűk helyiségben a két asztalt: „Ez itt a váróterem, az meg ott a fogadó. Minél tovább kell várni, annál jobb.” — A temetkezési egylet asztalánál egy mindkét lábára rokkant, rengőtökájú ember ült öblös karosszékében és barátságos mosollyal invitált, hogy szálljak be én is egy zöldfedeles könyvecske erejéig. — Így történt az én fölvételem — fejezte be szavait Lénárd.

— Mulatságos lehetett — jegyezte meg fanyar mosollyal Várkonyi.

Elhallgattak.

Lénárd arra gondolt, hogy Várkonyinak se nyugdíja, se eleendő keresete. Régi klienseinek java elhagyta, s úgy lehet ma-holnap már alig nyitja rá valaki az ajtót. Mert az élet elhányja elhasznált, kiöregedett szöveteit, mintahogy a szarvasgim is eldobálja a régi agancsot, hogy helyet adjon az újnak, a frissnek.

Ahogy erre gondolt, és eszébe jutott, hogy az újév néhány nap mulva ismét sírjába fektet egy ó-esztendő, részvét fogta el, s odafordult szótalanúságba süppedt öreg cimborájához:

— Megnézhetné-e, kérem, két fogamat? Csak két kisebb lyukról van szó. Talán mindjárt be is lehetne tömni...

— Kérem — válaszolta Várkonyi felélénkülve, hogy régi páciense visszatért hozzá. — Tessék helyet foglalni — ültette be a súlyoslyeszthető székbe. S fürgén ide-odatopogva, mintha megfiatalodott volna, hozzálátott, hogy megvizsgálja.

— Igen, két kisebb lyukról van szó — állapította meg. — Mindjárt be is tömhetem.

— Kérem — válaszolta Lénárd.

S jóleső meglepődöttség töltötte el, mikor a reájuk boruló s régi kezelésekre emlékeztető meghitt csendben az öreg orvos rátette lábát az ósdi fúrógép pedáljára, hogy megindítsa, és kioldvasodott fogát megtisztítsa a szétmáló csontrészekről.